

в умовах дистанційного навчання є: володіння навичками планування, мотивація до професійного удосконалення, належна організація фахової підготовки шляхом педагогічного стимулювання та участі у науковій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко, Н., Гриценко, І., Денисенко, В., Сидоренко, Н. Формування навичок самоосвітньої діяльності студентів педагогічних факультетів в умовах дистанційної освіти. Vol. 7, No. 3. Ternopil-Aberdeen, 2020. pp. 325-337.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
3. Радюк І.В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до самоосвітньої діяльності: посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 146 с.

УДК [378.016:502.1]:373.2.011.3-051

Купіна І. О.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті,

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків*

Радченя І. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті,*

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків*

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

Сьогодні в умовах актуалізації питань природозбереження, пошуку шляхів відновлення природних ресурсів України особливого значення серед освітянських проблем набуває формування в дітей та молоді екологічної свідомості, виховання поваги та шанобливого ставлення до рідної природи.

У Базовому компоненті дошкільної освіти Україні серед першочергових завдань дошкільного виховання визначено формування основ екологічної культури, морально-ціннісної орієнтації особистості. Тому основним предметом екологічного виховання дітей дошкільного віку має стати формування суб'єктивного відображення універсальної цінності природи [1]. І тільки вихователі мають змогу розв'язати такі завдання.

Екологічна свідомість – це рефлексія щодо місця людини в природному середовищі, власної відповідальності за довкілля, дотримання моральних і правових принципів природокористування; уміння та звичка діяти, не руйнуючи природних екосистем [2].

Проблема формування екологічної свідомості досить гостро постала у 20 столітті, відколи людство стало усвідомлювати згубні наслідки своєї діяльності, що призвели до екологічної кризи по всій планеті. Прояви цієї кризи є в різноманітних сферах життєдіяльності: забруднення навколишнього середовища, зникнення низки тварин і рослин, нераціональне використання природних ресурсів. Наразі активізувалися різноманітні дослідження, пов'язані з необхідністю розуміння взаємодії людини зі світом природи.

І. Радченя слушно зауважує: «Формування природничо-екологічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО в ХНПУ імені Г. С. Сковороди відбувається під час вивчення курсу «Основи природознавства і методики ознайомлення дітей з природою». Цей курс спрямований на формування програмних компетентностей, які дають поштовх до розвитку природничо-екологічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО» [4]. Саме ця компетентність є основою формування екологічної свідомості майбутніх вихователів.

Екологічна свідомість майбутніх вихователів будується на розумінні зв'язку рослин і тварин із зовнішніми умовами, їхньої пристосованості до середовища проживання; на усвідомленні специфіки від усього живого і його самоцінності, залежності життя тварин і рослин впливу чинників зовнішнього середовища й діяльності людини; на розумінні початкової краси явищ природи та живих істот, якщо їхній розвиток відбувається в повноцінних природних або спеціально створених умовах. Це все опановується передусім на практичних заняттях із курсу «Основи природознавства і методики ознайомлення дітей із природою» (створення різноманітних проєктів, моделювання процесів та явищ, розробка дидактичних ігор, опанування новітніх інтерактивних та комп'ютерних технологій), на різноманітних виховних та розвивальних заходах факультету дошкільної освіти та інших освітніх компонентах програми. Формування екологічної свідомості майбутніх вихователів ЗДО відбувається також при вивченні курсу «Сучасна українська мова з практикумом».

І. Купіна зазначає: «Професійна діяльність педагога дошкільної освіти пов'язана з необхідністю постійного спілкування з широким колом оточення: дітьми, різними за індивідуально-психологічними характеристиками; батьками, які мають різний освітній і віковий статус; колегами, адміністрацією ЗДО. Цей факт відзначає комунікативну відповідальність фахівців і високі вимоги до рівня їхніх комунікативних знань і вмінь. Вплив дорослих на особистість

дитини колосальний. Педагог є головним організатором і активним учасником мовного докiлля в освітньому процесі, його образ – узiрець для дитини» [3]. На практичних заняттях із курсу «Сучасна українська мова з практикумом» велика увага приділяється формуванню екологічної свідомості: аналізуються тексти, опрацьовуються вправи екологічного змісту, створюються мовні проєкти екологічної тематики.

Ефективність впливу докiлля на дитину в ЗДО залежить від уміння вихователя організувати комфортне еколого-розвивальне середовище, яке максимально забезпечує «занурення» дошкiльника в процес емоційно-чуттєвого сприймання, активно-дієвого пізнання та оцінювання природних об'єктів, процесів, явищ.

Отже, формування екологічної свідомості майбутніх вихователів ЗДО в процесі вивчення курсів «Основи природознавства і методики ознайомлення дітей з природою» та «Сучасна українська мова з практикумом» відбувається в контексті сучасних цивілізаційних викликів. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми, одержані результати становлять основу для подальшого її вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкiльної освіти України / Під наук. керівн. Піроженко Т.О., авт. кол-в: Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П. та ін. 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. (дата звернення: 04.12.2023).

2. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C (дата звернення: 05.12.2023).

3. Купіна І.О. Шляхи підвищення комунікативної компетентності студентів факультету дошкiльної освіти. *Теорія та методика навчання та виховання*. Харків, 2018. С. 117 – 127.

4. Купіна І.О., Радченя І.В. Формування природничо-екологічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО у процесі вивчення курсу «Основи природознавства і методики ознайомлення дітей з природою». *Innovations and prospects of world science*. 2022. С. 168 – 169.